

ARKEOLOGISK UNDERSÖKNING I FORM AV
SCHAKTNINGSÖVERVAKNING 2023

Sofie Renström

SANKT NIKOLAUS 19

Halland, Halmstad stad, Sankt Nikolaus 19, RAÄ Halmstad 44:1 / L1997:3939

RAPPORT KULTURMILJÖ HALLAND 2023:23

KULTURMILJÖ
HALLAND

EN DEL AV HALLANDS KULTURHISTORISKA MUSEUM

Sankt Nikolaus 19

Stiftelsen Hallands Läns museer, Kulturmiljö Halland

Uppdragsverksamheten, Halmstad 2023

Arkeologisk undersökning i form av schaktningsövervakning 2023

Bild framsida: Översiktsbild av schaktet mot V. (Foto: 2023-6:3)

Foto: Sofie Renström

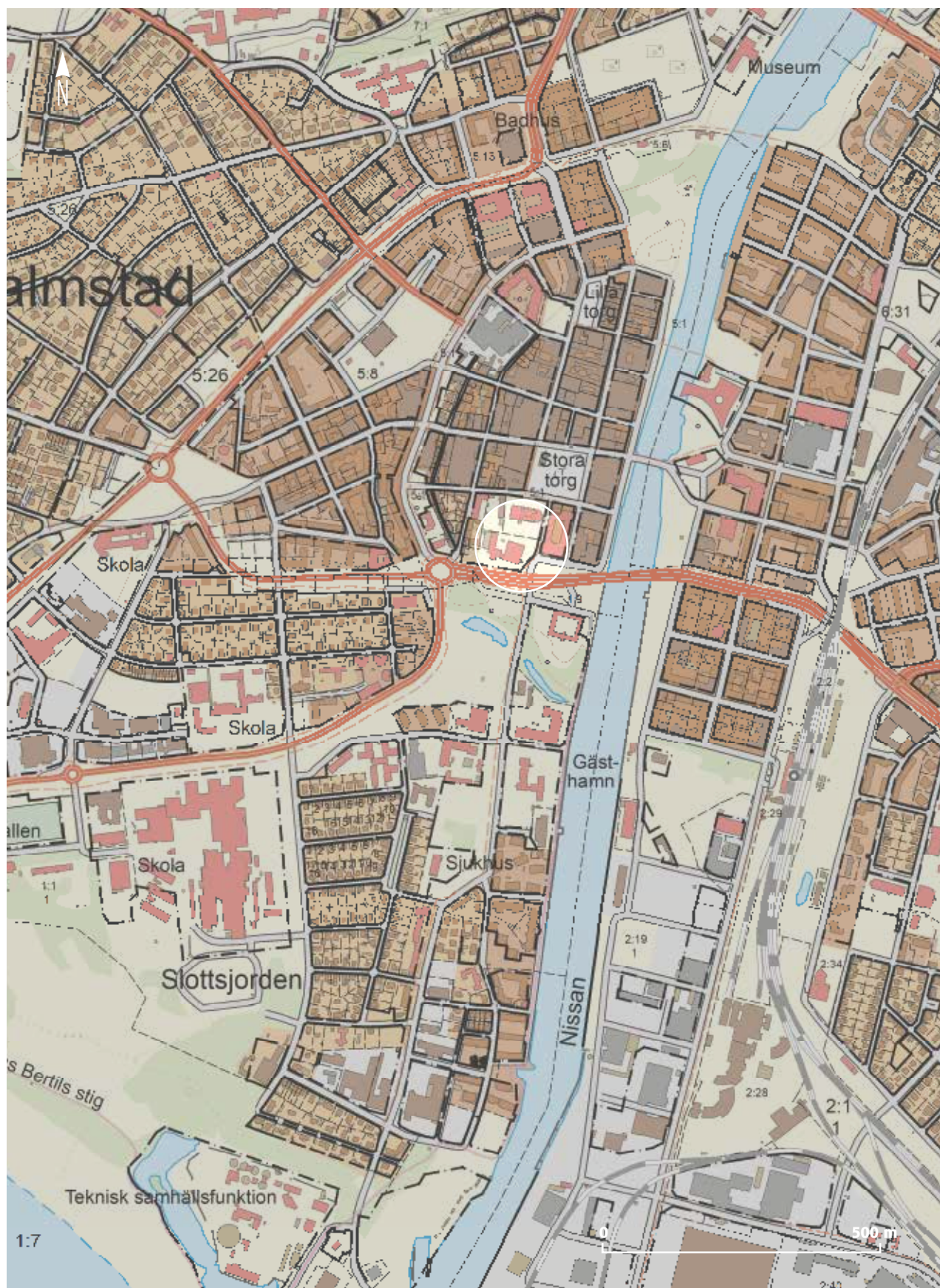
Form och layout: Kulturmiljö Halland

Kartor ur allmänt kartmaterial © Lantmäteriet

Ärende nr ms2006/02316.

INNEHÅLL

SAMMANFATTNING	3
BAKGRUND	3
TOPOGRAFI OCH FORNLÄMNINGSMILJÖ	3
SYFTE	6
METOD	6
RESULTAT	6
REFERENSER	7
TEKNISKA OCH ADMINISTRATIVA UPPGIFTER	8
 Bilagor	 9
Bilaga 1 Kontexttabell	
Bilaga 2 Fotolista	
 Rapporter Kulturmiljö Halland 2022 och 2023	 12

Figur 1: Området för undersökningen markerat med en cirkel. Utdrag ur fastighetskartan. Skala 1:10 000.

*Figur 2: Buskarna inom undersökningsområdet avlägsnas med gripskopen inför schaktningen. (Fotonr. 2023-006:1)
Foto: Sofie Renström*

SAMMANFATTNING

Ett mindre schakt grävdes intill husfasaden på Sankt Nikolaus 19 för att installera ventilation till byggnadens källare. Under den arkeologiska schaktningsövervakningen av arbetet kunde det konstateras att jordmassorna intill byggnaden enbart bestod av omrörda utfyllnadsmassor, troligen tillkomna när husets källare byggdes i modern tid.

BAKGRUND

Schaktningsövervakningen föranleddes av att Kenneths Bygg AB avsåg att gräva för installation av ventilation längs väggen på byggnaden som Länsstyrelsen Halland i dagsläget har sina kontor i, för att möjliggöra ny till- och frånluft till källaren. Arkeolog från Kulturmiljö Halland övervakade schaktningsarbetet för att dokumentera eventuella arkeologiska lämningar som påverkades av schaktningsarbetet. Schaktningen påbörjades en mörk och regnig morgon i januari, men väder- och ljusförhållandena förbättrades medan arbetsinsatsen pågick. Schaktningen kunde genomföras under en och samma förmiddag.

TOPOGRAFI OCH FORNLÄMNINGSMILJÖ

Schaktet är placerat i södra delen av det medeltida Halmstad, strax söder om kyrkan S:t Nikolai från 1400-talet, och inom det område som utgjorde slottsträdgården från början av 1600-talet till mitten av 1946 då det nu stående huset byggdes på platsen (Bjuggner 2018).

Flertalet undersökningar har gjorts inom kvarteret Sankt Nikolaus. Nedan beskrivs de som berört tomten

Sankt Nikolaus 19 i korthet. Se planritning (figur 4) för schaktens situation i förhållande till dagens schakt.

1966

Vid nedläggning av en elledning i östra delen av kvarteret Sankt Nikolaus påträffades en mur av gråsten på en stenläggning. Konstruktionerna frilades, mättes och fotograferades. Murens överkant påträffades så högt som 0,14 m under dåvarande trottoar. Mellan muren och stenläggningen påträffades en bit av kritpipa, blyglaserad keramik och 'en mindre mängd slaktavfall' (Olsson 1966:1f).

Figur 3: Stenkonstruktionen som påträffades vid 1966 års schaktning. Foto: Gösta Olsson.

1985

Ett ledningsarbete runt Landsstatshuset (Länsstyrelsens byggnad) länsstyrelsens byggnad föranledde en schaktningsövervakning av 245 löpmeter lednings-schakt (Bjuggner 2018a:5, 12). Man påträffade marklager, odlingslager, stenläggningar och stengrunder. Fynden daterade från 1500-talet och framåt (a. a.:7ff). Nordost om länsstyrelsens byggnad, det vill säga närmast dagens schakt, påträffades en stenläggning med översta mått på 4,11 m ö.h. (a. a.:8). som tolkas tillhöra en äldre gata som benämns som 'Garnisonsgatan' på en karta från 1885, men finns redan på 1695 års karta, då utan namn (a. a.:11).

1989

1989 genomfördes en förundersökning inför att Landsstatshuset skulle byggas ut. Två provgropar grävdes och de påvisade kulturlager innehållande fynd från 1500- till 1800-tal. Man påträffade även en nedgrävd tunna, dock innehöll den inga daterande fynd (Bjuggner 1989:3f).

1999

Arkeologer övervakade en ledningsdragning inom kvarteret år 1999. Schaktet var 34 m långt och 0,5 m brett och gick i nord-sydlig riktning. Två syllstenar påträffades, och arkeologiska kulturlager fanns i hela schaktsträckan. Fynden daterade till efterreformatorisk tid (Håkansson 2000:3).

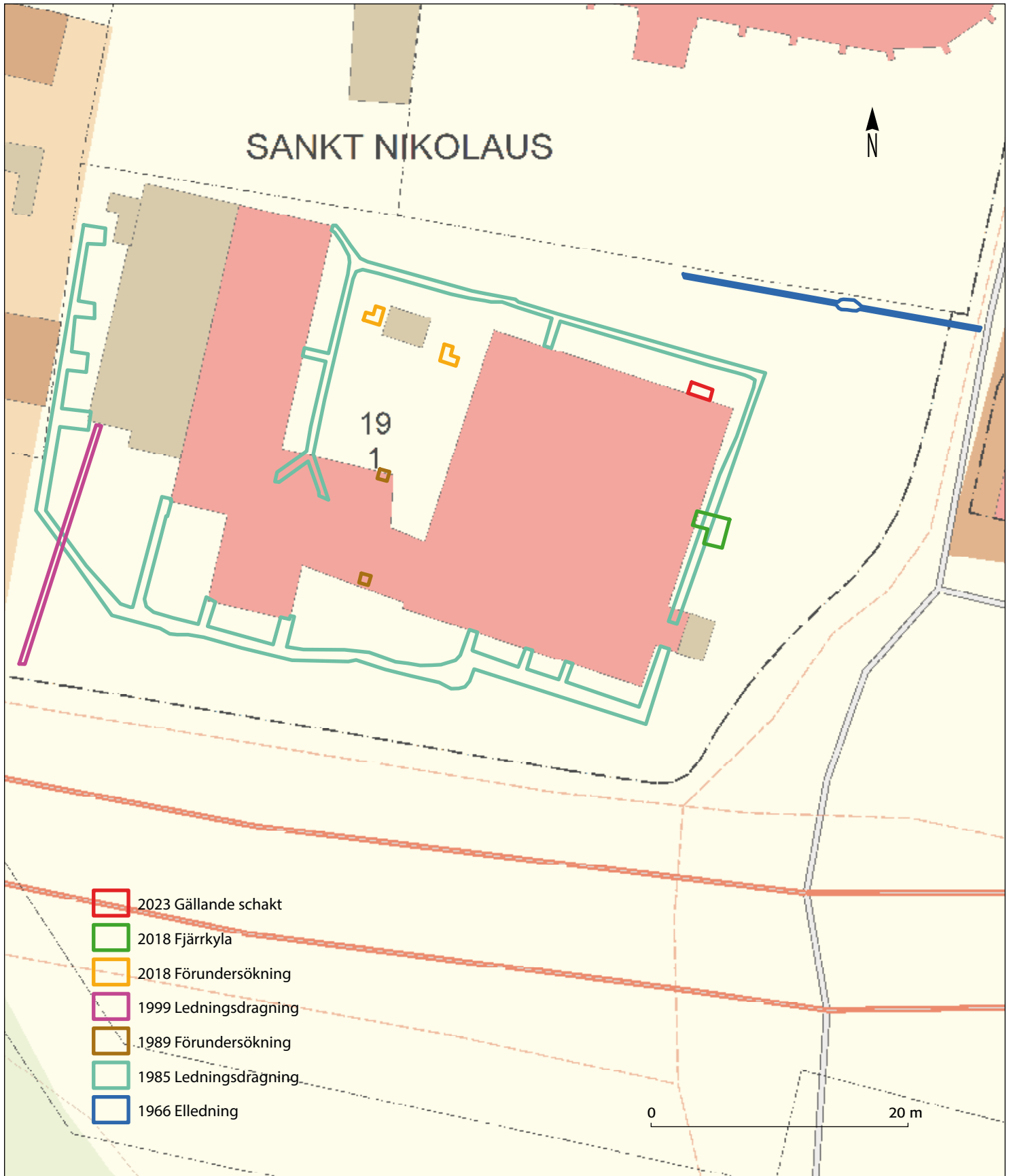
2018

I och med planeringen av en tillbyggnad av kontorslokaler med källare på Landsstatshuset genomfördes en arkeologisk förundersökning år 2018 där två gropar om 3 m² vardera grävdes för hand enligt stratigrafisk metod (Bjuggner 2018b:5, 14). I schakten påträffades byggnads- och eller raseringslager samt odlingslager. Lämningarna daterades till efterreformatorisk tid (a. a.:22ff).

2018

Vid dragning av fjärrkyla till Länsstyrelsens byggnad 2018 genomfördes en arkeologisk schaktningsövervakning. Två områden för ledningsarbetet berörde stadslagret, däremellan borrades en tunnel för ledningarna på ett djup av 6 m, det vill säga under nivån för arkeologiska material (Håkansson 2018:5).

Den västra gropen var placerad inom Sankt Nikolaus 19 intill Länsstyrelsens västra fasad och grävdes till ett djup av 1,4 m under befintlig marknivå. I schaktets nordöstra del påträffades ett murat fundament vars överkant låg 4,02 m ö.h. Fundamentet bedömdes vara av recent datering (a. a.:6).

Figur 4: Situationsplan över gällande schakt och äldre schakt i närområdet. Utdrag ur fastighetskartan. Skala 1:400.

SYFTE

Syftet var att undersöka om något av fornlämningen fanns bevarat inom schaktområdet och att dokumentera detta med ett vetenskapligt arbetssätt.

METOD

Uppdragsgivaren grävde schaktet med hjälp av en kranbil med flak och gripskopa. Arkeologer från Kulturmiljö Halland övervakade arbetet och dokumenterade schaktets utbredning med hjälp av GPS. Schaktets fotades även översiktligt med digitalkamera.

RESULTAT

Ett 2,7 meter långt och 1,3 meter brett schakt drogs längs med husfasaden. Djupet uppgick till 1 meter under den befintliga marknivån.

Schaktmassorna bestod i toppen av matjord, och under detta hittades blandade massor som lagts ut

lagervis på platsen. Dessa tolkades som utfyllnadsmassor, troligen återdeponerade i den nedgrävning som gjordes för att bygga det intilliggande husets källare.

I schaktets västra del förekom stora mängder betong, resterna av en betongvägg som gått i riktning SV-NO framför den befintliga källartrappan.

I de översta utfyllnadslagren hittades ett fåtal fynd av blandad datering. Det yngsta fyndet bestod dock av en patentkork från tidigt 1900-tal, så massorna kunde konstateras vara recenta. I schaktets djupare belägna utfyllnadslager påträffades inga fynd som kunde datera materialet, men det är troligt att alla utfyllnadslager deponerats i byggnadens konstruktionsnedgrävning i modern tid. Alla massor var omrörda och sluttade från öster ned mot väster, det vill säga att de tippats på platsen från öster.

Figur 5: Översiktligt foto av schaktet. Mot SO. Foto: 2023-006:5, Sofie Renström.

Varken schaktets väggar eller botten påvisade bevarade, arkeologiska kulturlager. Inga fynd eller prover tillvaratogs.

Schaktet mättes in med hjälp av GPS och översiktliga fotografier togs av dess läge och

REFERENSER

Bjuggner, Lena 1989. *Halland, Halmstad, S:t Nikolaus*. Arkeologisk förundersökning 1989. Halland, Halmstad kommun och stad, Kvarteret S:t Nikolaus 19, RAÄ 44:1. Rapport, Stiftelsen Hallands Läns museer.

Bjuggner, Lena 2018a. *Ett schakt genom Halmstad slotts f.d. trädgård*. Arkeologisk schaktningsövervakning 1985. Halland, Halmstad stad och kommun, Kvarteret S:t Nikolaus 19, RAÄ 44:1. Rapport, Stiftelsen Hallands Läns museer.

Bjuggner, Lena 2018b. *Gammal trädgårdsmark i kv S:t Nikolaus 19*. Arkeologisk förundersökning 2018. Halland, Halmstad stad och kommun, Kvarteret S:t Nikolaus 19, RAÄ 44:1. Rapport, Stiftelsen Hallands Läns museer.

Håkansson, Anders 2000. *Halmstad Kv S:t Nikolaus 19*. Antikvarisk kontroll 1999. Halland, Halmstad, kv S:t Nikolaus 19, RAÄ 44. Rapport, Stiftelsen Hallands Läns museer.

Håkansson, Anders 2019. *Fjärrkyla till Länsstyrelsen*. Arkeologisk undersökning 2018. Halland, Halmstad kommun och stad, Halmstad 5:1 och kvarteret Sankt Nikolaus 19, RAÄ 44:1. Förenklad rapport och slutmeddelande, Stiftelsen Hallands Läns museer.

Olson, Gösta 1966. *Halland, Halmstad, Kv S:t Nikolaus, Mur och stenläggning*. Arkeologisk undersökning 1966. Halland, Halmstad stad och kommun, Kvarteret S:t Nikolaus, RAÄ 44:1. Rapport, Stiftelsen Hallands Läns museer.

Figur 6: Den norra schaktväggen där sluttande lager av omrörda utfyllnadsmassor är synliga under dagens markbeläggning. Mot N.
Foto: 2023-006:2, Sofie Renström

TEKNISKA OCH ADMINISTRATIVA UPPGIFTER

Länsstyrelsens beslutsnummer:	431-150-2023
Eget diarienummer:	2023-015
Uppdragsgivare:	Kenneths Bygg AB
Utförandetid:	18 januari 2023
Personal:	Sofie Renström (projektledare)
Koordinatsystem:	Sweref 99 TM
Höjdsystem:	RH 2000
Läge:	Halland, Halmstad stad och kommun, Sankt Nikolaus 19, RAÄ Halmstad 44:1 / L1997:3939. Koordinater X: 368646,81 , Y: 6283021,14 (koordinater i nordvästra hörnet)
Undersökt:	2,65 löpmeter, 3,534 m2, 3,534 m3
Dokumentation:	Schaktet, mättes in med GPS. Digital information finns tillgänglig i Intrasisprojektet Halmstad2023015S. Digitala fotografier har fotonummer 2023-006:1-5
Fynd:	Inga fynd tillvaratogs.
Prover:	Inga prover samlades in.
Datering:	Recent

BILAGOR

Bilaga 1 Kontexttabell

Diarienummer:	2023-015	Intrasisprojekt:	Halmstad2023015S
Fornlämning:	Halmstad 44:1 / L1997:3939	Undersökningstyp:	Schaktningsövervakning
Landskap:	Halland	Fastighet:	Sankt Nikolaus 19
Socken:	Halmstad stad	Plats/gata:	Intill länsstyrelsebyggnaden

IntrasisID	Typ	Beskrivning	Tolkning
1000	Schakt	Schaktets utbredning. Grävt till 1 meter under befintlig marknivå.	

Bilaga 2 Fotolista

Diarienummer:	2023-015	År:	2023
Landskap:	Halland	Fornlämningsnummer:	Halmstad 44:1 / L1997:3939
Socken:	Halmstad stad	Undersökningstyp:	Schaktningsövervakning
Fastighet:	Sankt Nikolaus 19	Fotonummerserie:	2023-006
Plats/gata:	Intill länsstyrelsebyggnaden		

Fotonummer	Beskrivning	Mot	Typ	KontextID	Datum	Sign
2023-006 :1	Buskar grävs bort för att kunna schakta intill husväggen.	V	Arbetsbild	1000	2023-01-18	SR
2023-006 :2	Schaktets utbredning när det grävts till botten.	SÖ	Översikt	1000	2023-01-18	SR
2023-006 :3	Den norra schaktväggen med tumstock. Utfyllnadsmassor tippade från öster synliga i profilen.	N	Översikt	1000	2023-01-18	SR
2023-006 :4	Schaktets utbredning när det grävts till botten.	V	Översikt	1000	2023-01-18	SR
2023-006 :5	Schaktets utbredning när det grävts till botten. Tumstock utvikt till 1,2 m.	V	Översikt	1000	2023-01-18	SR

RAPPORTER KULTURMILJÖ HALLAND 2022 OCH 2023

- 2022:43 Från brons till järn en boplatz vid Laxbutiken. Skrea socken, Arkeologisk förundersökning 2021
- 2022:44 Skrea 6:45-2, Skrea socken, Skrea 6:45-2, Arkeologisk utredning 2022
- 2022:45 Elledning i Bastionsgatan, Halmstad 5:1, RAÄ 44:1/L1997:3939, Arkeologisk schaktningsövervakning 2021
- 2022:46 Kvarndalen i Ulvatorpsbäcken, underhållsåtgärder
- 2022:47 Falkenbergs rådhus, fasadrenovering
- 2022:48 Utredning inom Elestorp 7:445, Halland, Tjärby sn, Elestorp 7:445, Arkeologisk utredning 2022
- 2022:49 Okome kyrka, högtalare
- 2022:50 Sankt Nikolai kyrka, antikvarisk förundersökning
- 2022:51 Skottorps slott, Renoveringsåtgärder - trädgårdsmästeriets magasin
- 2022:52 Grävrutor vid återinvigning av Lugnarohögen 12 juni 2022, Halland, Hasslövs socken, Hasslöv 1:26, Publik arkeologisk undersökning 2022
- 2022:53 Staffens hembygdsgård, stråtak
- 2022:54 Slamsugning under golv i färgeribyggnad, Falkenberg, Vitan 9, RAÄ Falkenberg 16:1, L1997:2181, Arkeologisk undersökning
- 2022:55 Norra station, antikvarisk förundersökning. Halmstad 5:6.
- 2022:56 Skottorps slott - Trädgårdsmästarbostaden
- 2022:57 Kulturhuset, Folkparken 3, Halmstad, rivningsdokumentation
- 2022:58 Vessige kyrka, tornhuv och fönster
- 2022:59 Ljungby kyrkogård, uppdatering av kulturhistorisk bevarandeplan
- 2022:60 Bastionen i Norre katts park, kulturhistorisk utredning
- 2022:61 Tönnersjö kyrkas tidigmedeltida västmur med portalöppning, Arkeologisk undersökning 2020
- 2022:62 Vinbergs kyrkogård, uppdatering av kulturhistorisk bevarandeplan
- 2022:63 Gravhögen i Rotorp, Halmstad 3:20, L1997:5098, Arkeologisk förundersökning 2021
- 2022:64 Inför våtmarksområde i Galtabäck. Varbergs kn, Tvååker sn, Galtabäck 2:4, Arkeologisk utr. 1 2022
- 2022:65 Linnås 1:9, Hylte kommun, Långaryd socken, Linnås 1:9, Långaryd socken, Arkeologisk utredning 2022
- 2022:66 Hjuleberg - Solcellspark, Abilds socken, Hjuleberg 2:1, Miljökonsekvensbeskrivning 2022
- 2022:67 Femsjö skolor - fönsterrenovering
- 2022:68 Berte Qvarn - Kulturmiljöutredning
- 2022:69 Rudan 3 - Stenansikten. Antikvarisk medverkan 2022
- 2022:71 Brygghuset vid Slottsmöllan - fasadrenovering, antikvarisk medverkan 2022
- 2022:72 Rådhuset i Laholm, Lagaholm 4:1, Antikvarisk förundersökning och åtgärdsförslag
- 2022:73 Backstugan i Fladalt - takomläggning, Antikvarisk medverkan 2022, Fladalt 1:44, Våxtorps socken, Laholms kommun.
- 2022:74 "Lilla Bjärbygården", antikvarisk utredning. Fyllinge 20:393, Tröninge socken
- 2022:75 Jungfrun 1, antikvarisk förundersökning, Halmstad.
- 2022:76 Wallens slott - Fönster, antikvarisk medverkan 2022, Vallen 1:23, Våxtorps socken, Laholms kommun
- 2022:77 Väröbacka, kulturmiljöutredning inför fördjupad översiktsplan
- 2022:78 Moderna fastigheter med historiskt djup Halland, Eldsberga sn, Eldsberga 5:4, 6:2, RAÄ 119:1, Arkeologisk undersökning 1988 och 1989
- 2022:79 Skummeslövs kyrka, dränering. Antikvarisk medverkan 2021.
- 2022:80 Nedbrunnet kök under nygatan. Halmstad 5:1, Nygatan (RAÄ Halmstad 44:1/L1997:3939), Arkeologisk schaktövervakning 2021
- 2022:81 Radiobyn Grimeton, Antikvarisk medverkan. Grimeton 13:42, Grimeton socken, Varbergs kommun
- 2022:82 Varbergs kyrka, ändring av brandlarmsdon, antikvarisk medverkan
- 2022:83 Hemmanet Ås gårdstomt, Halland, Dagsås sn, Fornlämningen L L2022:9473, Fastigheten Klev 3:1, Arkeologisk förundersökning 2021
- 2022:84 Bollatebygget, antikvarisk medverkan vid omtäckning av halm-tak, Bållalt 2:8, Knäreds sn, Laholms kommun
- 2022:85 Morup 20:1, Morups sn, Falkenbergs kn, L2018:1193, L2018:1195, L2018:1194, Arkeologisk förundersökning 2022
- 2022:86 S:t Clemens kyrkogård, uppdatering av kulturhistorisk dokumentation och bevarandeplan
- 2022:87 Skummeslövs kyrkogård, uppdatering av kulturhistorisk dokumentation och bevarandeplan
- 2022:88 Harplingegården, Harplinge 5:49, Kulturhistorisk utredning
- 2022:89 Idala kyrka, omläggning av tak, antikvarisk medverkan
- 2022:90 Lämningar längs en vattenledning Tönnersjö-Perstorp, Halland, Halmstads kommun, Tönnersjö och Eldsberga socknar, arkeologisk utredning 2022
- 2022:91 Slöinge 1:120, Halland, Slöinge socken, Slöinge 1:120, Arkeologisk utredning 2022
- 2023:01 Falkenbergs stadshus, renovering av glasgången, antikvarisk medverkan
- 2023:02 Nösslinge kyrka, ramp och ny markbeläggning, antikvarisk medverkan
- 2023:03 Nya kyrkogården i Laholm, uppdatering av kulturhistorisk dokumentation och bevarandeplan
- 2023:04 Lindbergs kyrka, uppsättning av kameror, antikvarisk medverkan
- 2023:05 Femsjö kyrka, brandlarmsanläggning, antikvarisk medverkan
- 2023:06 Hanhals kyrka, Borttagande av bänkar samt utvidgning av kor, Antikvarisk medverkan
- 2023:07 Landeryds kyrka, Klimatförbättrande åtgärder, Antikvarisk medverkan
- 2023:08 Martin Luther kyrka, Utrymningsstege, Antikvarisk medverkan
- 2023:09 Rolfstorps kyrka, Textilförvaring, Antikvarisk medverkan
- 2023:10 Tölö kyrka, Invändig renovering, Antikvarisk medverkan
- 2023:11 Värö kyrka, Invändig ändring, Antikvarisk medverkan
- 2023:12 S:t Clemens kyrka, Laholm, Tillgänglighetsanpassning av södra entrén, Antikvarisk medverkan
- 2023:13 S:t Clemens kyrka, Laholm, Delning av altarringen, Antikvarisk medverkan
- 2023:14 Skogaby kyrkogård, kulturhistorisk dokumentation och bevarandeplan
- 2023:15 Tvååkers kyrka, utvändig och invändig renovering.
- 2023:16 Schakt i recenta massor intill Brovaktan 4, Halland, Halmstad kommun och stad, Halmstad 5:1 (Brogatan och Hamngatan) RAÄ Halmstad 44:1 / L1997:3939, Arkeologisk undersökning 2022
- 2023:17 "Munkadiket" på Ringagård Halland, Ås socken, Ås-Bäck 6:2, L 1996:7221, Ås RAÄ 191 Arkeologisk forskningsundersökning 2012
- 2023:18 Dagsås kyrkogård - ny askgravlund, Antikvarisk konsekvensanalys. Klev 3:6, Dagsås sn, Varbergs kommun
- 2023:19 Lilla kapellet, Tölö kyrkogård, Tillbyggnad och ombyggnad. Antikvarisk medverkan
- 2023:20 Gällareds kyrka, Invändig ombyggnad, tillgänglighet samt flytt av skulpturer, Antikvarisk medverkan
- 2023:21 Trädgården 8, Bebyggelseantikvarisk dokumentation
- 2023:22 Skogstorp 4:171, Hallands län, Skogstorp socken, Skogstorp 4:171, Arkeologisk utredning 2022
- 2023:23 Sankt Nikolaus 19, Halmstad stad, Sankt Nikolaus 19, RAÄ Halmstad 44:1 / L1997:3939, Arkeologisk undersökning i form av schaktningsövervakning 2023

KULTURMILJÖ
HALLAND

EN DEL AV HALLANDS KULTURHISTORISKA MUSEUM

POSTADRESS: TOLLSGATAN 7 | 302 32 HALMSTAD | TEL: 035-19 26 00

E-POST: KANSLI@MUSEUMHALLAND.SE | HEMSIDA: WWW.MUSEUMHALLAND.SE